

Jaume Cabré

GALGERAN,

l'heroi de la guerra negra

Jaume Cabré

Galceran, l'heroi
de la guerra negra

Fanbooks

© del text: Jaume Cabré, 1978, 2003
© de la il·lustració de la coberta: Jordi Vila Delclòs, 2019
© d'aquesta edició: Edicions 62, S.A., 2019
Fanbooks, Av. Diagonal, 662-664, 08034 Barcelona
www.fanbooks.cat

Aquesta novel·la es va publicar per primera vegada a Edicions Proa el 1978.

Primera edició en aquest segell: febrer del 2019
Fotocomposició: Realització Planeta
ISBN: 978-84-17515-20-1
Dipòsit legal: B. 168-2019
Imprès a Catalunya

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

1

—Covards, malparits! Me l'heu mort perquè sí, per fofre! Me l'heu mort a traïció! Qui ha estat, eh? Parla, Biel, o t'enfonso els morros, redéu!

En Jaume Galceran mirava de fit a fit el mosso, un a cada banda de l'euga, el cadàver col·locat per fi a la ronyonada de l'animal.

—Com vols que ho sàpiga, Galceran? —Amb la mànega de la camisa s'eixugava la suor del front i aprofitava el gest per amagar la llàgrima que volia sortir.

—I tu, cavall repodrit! —En Galceran clavà cop de puny a l'estómac de l'euga, que trontollà i va llançar un renill.

—Tu no has vist re? No podies defensar el teu amo a guitzes, bèstia del dimoni?

S'atansà al mort, vinclà la immensa còrpora i amb la seva veuarra va bramar:

—Galceran, infeliç! No m'ho pots dir tu? —Li estirava un braç i el deixava caure amb fúria sobre el ventre de l'animal.

—Mira! —El vell s'ajupí i agafà un capell d'oficial isabelí que els havia passat desapercebut—. Soldats.

—Els covards! I quants devien ser, eh? Quants, contra un home sol i una destral?

—Marxem, Galceran, que ens caurà la tarda.

—Per la mort del Queralt et juro que no ho deixaré de banda! Els faré empassar aquesta mort, ho rejuro!

Iniciaren la davallada a pas lent i en silenci. En Galceran rebregava el capell militar entre les mans i el mosso duia a l'esquena la destral d'en Ramon Galceran. Callaven. Els unglots del cavall ressonaven en aquell retall de bosc rocós, com si la roca fos la pell tibant d'un tambor sinistre. Soltadament, en Jaume Galceran trencà el silenci:

—Quins soldats? —I ensenyava el capell al mosso.

—Això no t'ho sabia dir, però em pessigolleja pel ventre la idea que són els traïdors. —I es van embolcar un altre cop en el silenci.

Arribaren al mas a mitja tarda. A la quintana, davant de la casa, en Galceran deturà l'euga i aücà:

—Galcerana! Sortiu, mare!

Una dona corsecada pels anys i els treballs sortia del mas a l'encaç del seu fill.

2

Al mas Queraltó estaven de dol i de ràbia. Una escopetada traïdora havia acabat amb l'amo i amb la tranquil·litat dels topants. En Jaume Galceran, com un autòmat, inicià els preparatius de l'enterrament. A prec de la mare féu avisar les autoritats de Berga i a contracor veié com els capellans hi ficaven cullerada. Un cop enllestida la feina, a entrada de fosc, ensellà l'euga i sense dir res marxà cap a ponent a bon trot. En qüestió de mitja hora es plantà a can Badia. Sense descavalcar, al bell mig de l'era bramulà:

—Maria!

Una noia que estava feinejant al safareig es va tornar i en veure'l s'hi apropà torcant-se les mans al davantal. De la casa en sortia ara l'amo.

—Maria. Te l'han mort. No sé qui, encara. Vols venir?

La noia, palplantada, pàl·lida, no reaccionà. En Galceran, del cavall estant, va continuar:

—Et casaràs amb mi. Vols venir a veure'l?

L'amo s'hi atansà. Assabentat de la desgràcia, decidí

enganxar el carro per acompanyar la filla. En Galceran no els esperà: féu mitja volta i es va perdre com un llamp camí avall.

A en Ramon Galceran el van enterrar amb pluja, de matinada, al cementiri de Berga. Amb gori-gori i una creu sobre la tomba. La Galcerana i el seu fill tornaven al mateix carro, camí de casa. Els seguia el carro de la Maria amb l'amo Badia i la dona. I els mossos. Al cementiri, s'hi havien arreplegat una vintena de pagesos perplexos per aquella mort inexplicable. Tot el camí de tornada en Galceran no badà boca i féu aturar els somics de la mare un parell de cops. Volia estar sol i quan arribà al mas es va tancar a la cambra. No en sortí en tot el dia, l'esguard fix en el capell cristià que havia deixat sobre la calaixera. Sentia el tic-tac del rellotge de la sala, el rellotge que en Ramon havia adquirit al mercat per quatre rals, que no marcava l'hora però que feia de bon sentir per les campanades. Sonaren, a mitja tarda, les dotze, i a en Galceran li va semblar sentir el seu germà enlairant els pesos del rellotge. Tanmateix no es va moure. No baixà a sopar ni es va preocupar per si la Galcerana volia res. Entrava la fosca per la finestra, però

l'home no es bellugava. Passà la nit sobre el llit contemplant la taca fosca del barret militar; no sabia res més que això: havien estat els soldats. De moment ja en tenia prou per covar l'odi.

Quan el sol badallava a l'horitzó, sentí remor de cavalls i s'incorporà com un llamp. De la finestra estant va veure dos genets que s'aturaven a la quintana. En Josep Puig, trabuc i sarró a l'esquena, féu botzina amb les mans: el cridava. En Galceran baixà els graons de quatre en quatre i obrí la porta.

—Què vols, Boquica? —va fer.

L'altre esperà que s'hi apropés i li va deixar anar:

—Vine amb nosaltres, Galceran.

—No pas ara —digué a desgrat en Galceran.

—I doncs? —En Boquica escopí l'herba que mastejava, ajuntà les mans, va avançar el cos mentre es mirava el pagès del cavall estant. L'altre home que l'acompanyava féu un gest d'impaciència.

—Què en faig, de la mare? I la collita? Ara sóc l'amo.

—I què? Poc podràs fer re. Et mataran a tu també.

—Per què, Boquica? Què els he fet, jo?

—El mateix que en Ramon, ves. No el vols venjar?

—Ho faré quan em vagui.

—Ara és l'hora. Mossèn Benet s'ha alçat a Solsona. Té molts homes al darrere.

—En Tristany? —En Jaume Galceran es va treure la barretina i es gratà el cap—. Espera! —va dir. I tornà com un llamp cap a la casa. En va sortir amb els ulls que li brillaven.

—Quins soldats són? —li ensenyava a en Josep Puig el capell isabelí. En Boquica escopí a terra.

—Deslleials.

—Els de Berga?

—De ben segur que sí. Véns? Tinc una cinquantena d'homes. En Cavalleria també s'ha alçat. I el Ros d'Eroles ja fa mesos que la campa amb el trabuc.

—No els conec, ni en Cavalleria ni el Ros.

—Però a mi sí. Véns?

—No, Boquica, deixa-m'ho rumiar.

—No puc esperar, Galceran. —En Josep Puig féu donar mitja volta al cavall i arrencà al trot, seguit per l'altre home. En Galceran els seguí amb la mirada, immòbil a la quintana, el capell a les mans. El va rebregar, escopí a terra i es dirigí lentament cap a casa. D'esma, amb el cap en una altra banda, va preparar el carro, hi lligà la mula i entrà a la casa a esmorzar.

Camí de Berga donava tombs al que li havia dit en Josep Puig. A tot el Berguedà hi havia alçaments, i a Solsona. A hores d'ara eren molts els homes que es rebel·laven contra Barcelona i contra la reina, contra les quintes i contra els abusos que patia la pagesia i contra tot, redéu, contra la mare que els va parir, els assassins, els deslleials, ells són els assassins, no n'han tingut prou de guanyar la guerra, no en tindran mai prou d'haver guanyat la guerra, perquè són d'una mena de manera que no s'afartaran mai de guanyar... En Galceran, abatut per les seves cabòries, va deixar que la mula, tota sola, enfilés cap al mercat.